

INDHOLD:

Dræningsarbejdet
i Frederiksborg amt.

Undergrunds-
løsning.

Skjernå deltaet.

Distriktsbestyrer
Peder Christian
Jensen.

Dansk Plantage-
forsikringsforening.

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

NR. 13 — 76. ÅRGANG — 15. OKTOBER 1955 — OPLAG: 19.700

Vor Landbrugsemaillé Nr. 575 leveres i alle de
kendte Traktorfarver.

Forlang den hos Deres Leverandør.

AAGE WEIHE

Skibsfarve- Lak- og Farvefabrikker

Grundl. 1875

KØBENHAVN — SØBORG

Brochurer og Farvekort sendes paa Forlangende

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

**Hulkjærhus
Planteskole**

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)

Kontor i Karup og Kølvråa

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærbro telefon 14
FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33
Tlf. Viborg 802—803

Det gensidige forsikringsselskab

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner forsikring for genplantningsværdien for nåletræs-
plantager overalt i Danmark. — Indskud een gang for
alle 1 kr. pr. ha. Årlig præmie pr. ha 50 øre, minimum
2 kr. Vedtægter og indmeldelsesblanketter ved henven-
delse til FORENINGENS KONTOR I VIBORG

Telefon 1340

**Viborg Andels-
Svineslagteri**

vore udsalg bring. i erindring

Tlf. 137 og 779

Slidte og sodede tændrør
betyder mindre trækraft
og større benzinförbrug!

**De opnår
indtil 10 %
besparelse
ved at
udskifte
med
et sæt nye**

Champion

Der findes et Champion tændrør beregnet
for netop Deres traktor.

Se tændrørstabelen hos Deres reparatør

tændrør

DETTE TÆNDRØR FORETRÆKES AF DE FLESTE AMERIKANSKE FARMERE

Bilow

og Regnen kommer...

naar og hvor
De ønsker det
fra

DVI

VANDINGSANLÆG

-omgaaende Levering

-forlang Brochure

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING . FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA . TELEFON ERRITSØ 125

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 13

15. oktober 1955

76. årg.

Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Oplag 19.700 eksemplarer. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr.

Indhold: Dræningsarbejdet i Frederiksborg amt. — Undergrundsløsning. — Skjernå deltaet. — Distriktsbestyrer Peder Christian Jensen. — Dansk Plantageforsikringsforening. — I få ord.

Forside: Plantage på Djursland. I forgrunden en østrigsk fyr.

Dræningsarbejdet

i Frederiksborg amt

I sin årsberetning på årsmødet i Hillerød i sommer gav direktør Niels Basse en redegørelse for dræningsarbejdet i Frederiksborg amt. Denne omtale gives i det følgende:

Indlandsisen har udformet landskabet i Frederiksborg amt som et overvejende småbakket, kuperet landskab med stærkt vekslende jordbund lige fra flyvesand til tæt lerjord. Nogle steder fremtræder landskabet som parallelbakker, andre steder som uregelmæssige småbakker, mellem hvilke der findes talrige mosehuller. Ind imellem forekommer åse og langsøer, som vidner om smeltevandets umådelige kræfter. Dette giver i forbindelse med mange skove landskabet en egen skønhed, men unægtelig også megen besvær i dyrkningsmæssig henseende. Gennemsnitlig skal der for Frederiksborg amt 8 ha til en tønne hartkorn. Dette karakteriserer i nogen grad jordbunden.

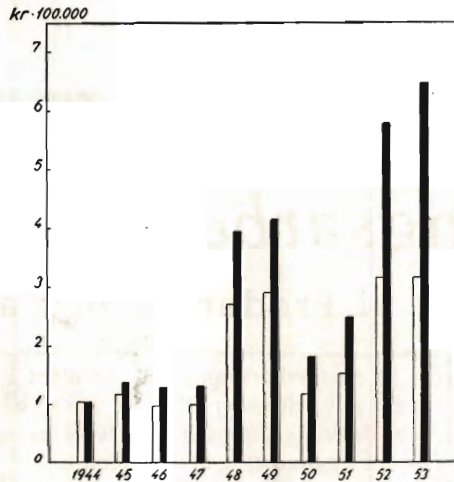
Dræningsarbejdet i amtet er præget af landskabet. Kun få steder er jordbunden så ensartet, at en fulldræning af et areal med nogenlunde ens afstand er påkrævet. Den almindeligste plan er affedende hovedløb mellem bakkerne og detaildræning i lavninger og på bakkeskråninger. Mellem lavningerne er dybder på 2—4 meter i stærkt vekslende undergrund almindelig, selv i mindre hovedløb.

Arbejdets omfang har gennem årene varieret, men som helhed i de sidste 10 år vist stigende tendens. Arbejdet bestrides for den

nordlige dels vedkommende af filialkontoret i Hillerød, medens amtets sydlige del hører til distriktskontoret i Roskilde.

I hosstående oversigt ses arbejdets omfang i årene 1944—53. Årene forud for 1944 viste for dræningsarbejder ret konstante priser, men fra 1945 satte prisstigningen ind. For at kunne sammenligne omfanget af arbejdet er udregnet bekostningen med 1944 priser, idet de i Hedeselskabets årsberetninger anførte gennemsnitlige priser pr. ha er brugt som indextal.

Udover de egentlige dræningssager er gennemført nogle vand-

Mose- og enfdelingens dræningsarbejder i Frederiksborg amt 1944—53.
Søjlerne til venstre viser bekostningen omregnet til 1944-priser.

løbsreguleringer, men da disse er få pr. år, vil afslutningstidspunktet for enkelte lidt større sager give svingninger, som ikke er udtryk for arbejdets omfang i det enkelte år. Gennemsnitlig er i 10-året udført vandløbsreguleringer for 116 300 kr. pr. år. Hertil kommer de af kulturteknisk afdeling gennemførte større vandløbsreguleringer og kunstige afvandinger.

Arbejdet udføres overvejende af dræningsmestre og mindre entreprenører efter tilbud. Det er undtagelsesvis, at arbejdet udføres af landmanden og hans medhjælper. Større firmaer, som beskæftiger sig med dræning, findes ikke i amtet. Materialer til arbejdet findes i gode kvaliteter såvel i beton- som lerrør.

I de senere år har det knebet med arbejdskraft. Store anlægsarbejder (byggevirksomhed, Københavns vandforsyning, Kyndbyværket og sidst militære anlæg) har lagt beslag på megen arbejdskraft, hvorfor det har knebet entreprenørerne at overholde de indgåede tidsfrister. Dette i forbindelse med de hyppigt forekommende

halvstore dybder har gjort mekanisk gravning aktuel. I større dybde har maskingravning været væsentlig billigere end håndkraft og afstivning. — Gennemgående 20—40 %. Fremgangsmåden har hidtil været, at entreprenøren lejede maskine hos et større firma, men efterhånden har flere købt mindre maskiner af Åkermanntypen, og det

*30 cm ledning under udførelse.
Største dybde 6,5 m.*

er muligt, at dette yderligere kan billigøre arbejdet, når der så kun er een om fortjensten. I efteråret 1954 har 4 entreprenører, som arbejder i Frederiksborg amt, købt sådanne maskiner.

Den nævnte type egner sig bedst til vore arbejder, idet det oftest er rørledninger i mindre end 4 meters dybde, hvor maskinen kan køre i arbejdsretningen. Til større vandløbsarbejder egner de sig ikke.

Når der graves med lidt anlæg, kan skridninger som regel undgås. Selve afretningen og lægningen foretages altid med håndkraft. Ganske vist graves der på denne måde langt større fyldmængder op, men dette er af uvæsentlig betydning, da tilfyldning som regel sker med Bulldozer. For tilsynet er metoden meget tiltalende, da rørledningen er lettere tilgængelig, end hvor der ved håndkraft er kastet indtil 1 m tilbage over rørene.

Mindre ledninger i normal dybde udføres med håndkraft. For arbejder, der gennemføres efter grundforbedringsloven, er maskin-gravning ingen fordel, udover at den fremmer arbejdet. Derimod vil arbejder, der gennemføres uden tilskud, kunne have en fordel. En enkelt større detaildræning, omfattende ca. 40 ha (indeholdende 25 000 m 5,5 og 6,5 cm rør), som ikke gennemførtes efter grundfor-

Ved dræningsarbejder udstyres grave-maskinen med en særlig formet skovl, som vist ovenfor. Arbejdsbredde 28 cm.

bedringsloven, er fuldført med maskine. Det antagne maskintilbud lød på 43 793 kr., og billigste håndarbejdstilbud var 48 790 kr. Kunne arbejdet have været gennemført med håndkraft og tilskud, ville arbejdsudgiften for ejeren kunne anslås til ca. 37 000 kr. Altså har arbejdet med maskine været ca. 6500 kr. dyrere. Imidlertid var arbejdskraft i fornøden udstrækning ikke til stede på egnen. Bemærkelsesværdigt er tempoet. Kontrakten for arbejdet blev underskrevet den 11. september, og arbejdet var færdigt til jul. Efter dræning og sløjfning blev pløjning gennemført, og da det var lerjord, er der ikke tvivl om, at det for følgende års afgrøde var en fordel, fremfor at udføre en stor del af sløjfningen umiddelbart før såtid.

Foran er nævnt, at maskingravning kan være en fordel for tilsynet. Dette er dog ikke tilfældet ved detaildræning, men dette må nok betragtes som en børnesygdom.

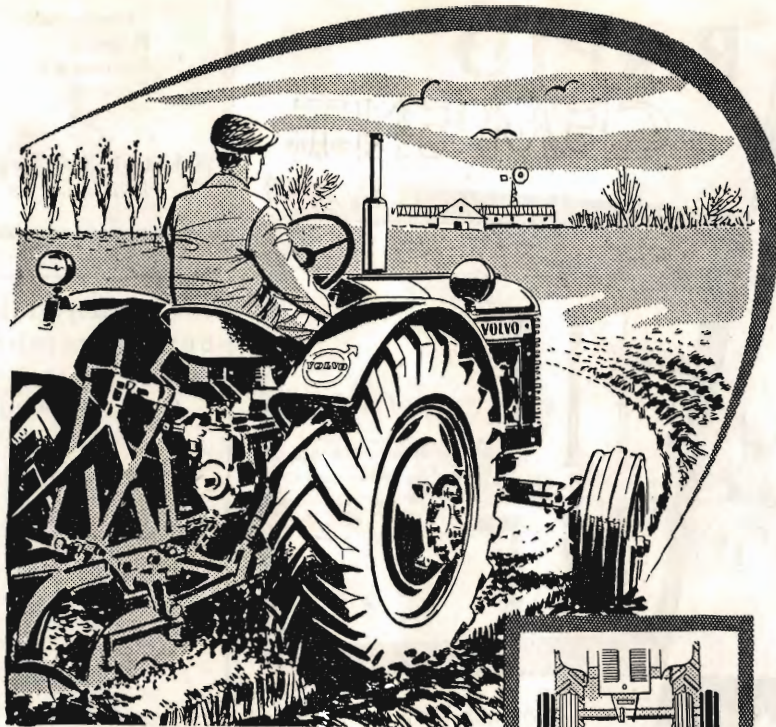
Konditionerne kræver, at afretning og lægning skal foretages med håndkraft, og at rørene skal have leje i fast jord. Da opgravning med maskine er langt billigere end med hånd, graves mest muligt med maskine. Det sker, at der tages lidt for meget, og rørene lægges på opfyld. Mange timer er brugt af tilsynet for at konstatere så-

Udækket rørledning lagt efter maskingravning.

danne steder. Forholdet blev rettet ved at optage rørene og lægge dem i groft grus. Da forholdet ikke bedredes væsentlig, blev et område med ca. 1000 m dræn forlangt optaget og afrettet påny i 10 cm større dybde, hvilket afskaffede tilbøjeligheden. Måske var den bedste metode, at man gravede rigeligt med maskine, tilførte groft grus og derefter foretog afretning og lægning i grus for at lette vandets indtrængen. Det er ikke sikkert, at merbekostningen vil være væsentlig, hvis passende materialer findes i nærheden, men det kræver mere maskinel indsats og mindre håndarbejde, hvorfor spørgsmålet næppe er aktuelt for tiden.

Den mulighed, der nu foreligger for at gennemføre et arbejde med maskine, har på flere måder gavnet dræningssagen. Ikke alene er der herigennem mulighed for at få arbejdet gjort, men tillige har det, så vidt det skønnes, i nogen grad hindret stigning i omkostningerne.

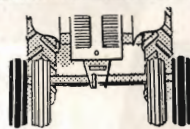
VOLVO er den ideelle traktor,

som med smidighed, styrke og fortræffelige køreegenskaber klarer alle opgaver i landbrug, skovbrug og transport. Såvel baghjul som forhjul kan indstilles til 8 forskellige sporvidder.

VOLVO har den rigtige egenvægt i forhold til hestekræfterne. Det ved enhver landmand, hvad betyder.

VOLVO's uovertrufne slidstyrke og driftsøkonomi er resultatet af svensk stål og svensk præcisionsarbejde. Derfor vælger stadig flere landmænd VOLVO

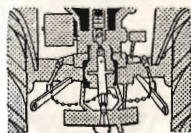
Ved De, at VOLVO traktoren T 24-25 nu kun koster 11.600 kr. incl. hydraulisk løfteanordning, kraftudtag, indstillelige aksler, elektr. lys og start samt styrebremser, frit leveret.

8 forsk. sporvidder

Ideel kørestilling

Forbedret hydraulik

- hold Dem til VOLVO - den holder til Dem

Autoriserede VOLVO-traktorforhandlere:

AABENRAA: Aabenraa Automobilhandel A/S, Haderslevvej 8, Tlf. 2 13 33.

AALBORG: Niels Brock, Vingaardsgade 13, Tlf. 63 14.

AARHUS: Jensenius Nielsen, Skovvejen 9, Tlf. 3 39 26

BORNHOLM: Sode Motor Co., Storegade handler Carl Lunn-20, Tlf. Nexø 360, 47 bye, Tlf. 305 - 306

ESBJERG: J. Østergaard Vejvad, Sam-søgade 2, Tlf. 11 22.

HILLERØD: Firma Bohn Jensen, Tlf. 215 — 1443

NAKSKOV: Maskin-Motor Co., Storegade handler Carl Lunn-20, Tlf. Nexø 360, 47 bye, Tlf. 305 - 306

STUBBEKØBING: J. M. Dressel A/S, Tlf. 11 60 - 11 61

HOLSTEBRO: L. Hedegaard, Østerport, Tlf. 514

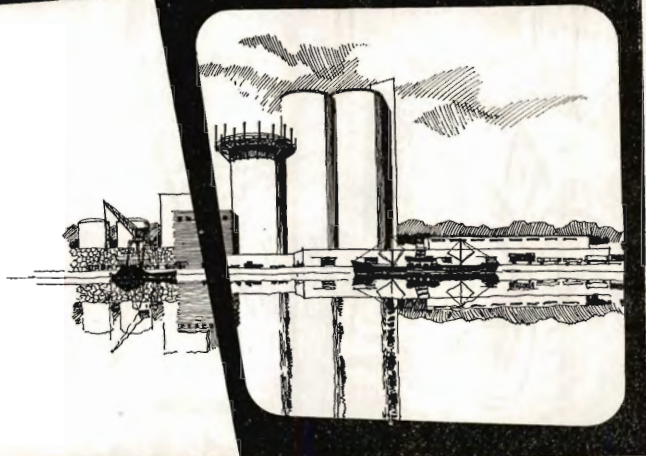
HORSENS: Horsens Automobilimport, Tlf. 34 01

KJELLERUP: Fr. Dalsgaard, Tlf. 144

THISTED: Brdr. Rysgaard, Snedsted, Tlf. 180

VEJLE: A/S Autogaarden, Enghavevej 30, Tlf. 238 - 17 38

RAPID CEMENT

Vor tids krav
om rationel – hurtig og
billig konstruktion
indfries med
glideforskalling og
RAPID-CEMENT
- den hurtigt hærdnende
Portland-Cement

H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
Instrumenter
Glasvarer
Kemikalier

Leverandør
til Hede-
selskabets
laboratorier

AARHUS
4748

KØBENHAVN
C 1402

ODENSE
3602

Tårnilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

Midtjydske Betonvarefabrikker

v/ P. Nielsen

Fabrik: Silkeborgvej 46
Tlf. Herning 464 og
» Lind, Tlf. Lind 45
Kontor: Th. Nielsensgade 93,
Tlf. Herning 465

Rør til Kloak og Afvanding
Fliser, Kantsten m. m.
D. S. 400
Silax-Siloer
og Hulbloksten

Frøavlscenret

HUNSBALLE
Holstebro - Tlf. 533
Frøavl og frøhandel

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelsselskab

udnyttelse af lokale lejer
og
tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Pagsallé 2, Herning. Tlf. 793 Herning.

sigtsmæssig måde. Det er næsten overflødigt at bemærke, at mange af ejendommene var små, når der er så mange på et så lille område.

Den samlede udgift ved arbejdet var ca. 117 000 kr., hvoraf $\frac{2}{3}$ betaltes af staten. Lodsejernes andel var herefter 39 000 kr. eller gennemsnitlig ca. 866 kr. pr. ha. Lodsejerandelen ydedes som lån, og den gennemsnitlige ydelse i afdragsperioden bliver 67 kr. pr. ha. Til denne udgift kommer så fornøden detailafvanding, opdyrkning o. s. v.

Arbejdet stod på i lang tid. Det påbegyndtes i august 1945 og afsluttedes december 1952. Vanskelighederne var ikke anderledes, end de kendes fra lignende arbejder. Der er dog eet forhold, som bør omtales nærmere.

En 55 cm rørledning skulle passere Slangerupbanen til erstatning for en gammel 12". Der var i Hedeselskabets forslag regnet med spidsbundsør, og bekostningen var anslået til 3000 kr. Efter aftale med Slangerupbanen blev arbejdet udbudt, og udgift efter tilbud lå på 3200 kr. Imidlertid indtraf det uforudsete, at Statsbanerne overtog Slangerupbanen, inden arbejdet med baneunderføringen var udført, og derfra kunne man ikke godkende det tekniske arrangement.

Statsbanernes krav var ret vidtgående, idet der forlangtes omstøbning af rørene, ikke alene under banelegemet, men på hele banens areal, som udgjorde ca. 40 m, da udløbet passerede tæt forbi stationen. Arbejdet kom til at koste 15 188 kr. Statsbanerne havde forbeholdt sig, at alle udgifter var Statsbanerne uvedkommende. Imidlertid måtte det skønnes, at de meget omfattende tekniske krav måtte grunde sig på særlige forhold fremefter, og afvandingskommissionen pålagde derfor Statsbanerne 6000 kr. og fremtidig vedligeholdelse på banens grund. *Jernbanen er nu nedlagt.*

I tilslutning til landvindingsarbejdet er der udført adskillige detailplaner, og størstedelen af det interesserede areal indgår nu som almindelig avlsjord, idet det overvejende lå direkte tilsluttet ejendommene.

Dræningsplan under Lystrupgaard. Ind i det småkuperede terræn øst for den nedlagte jernbane forefandtes lave partier, hvor vandet stod over eller til terræn i tøjbrud og ved stærk nedbør. Om foråret måtte hele marken vente på disse lavninger, eller der måtte køres uden om. Bortkørsel af afgrøder, radrensning og pløjning var stærkt generet. Størstedelen af området var tilsyneladende ikke vandlidende, men de nævnte partier ydede kun lidt eller intet, og i reglen gik det ud over marken som helhed.

Det var klart, at samtlige hovedløb måtte fornyes, og plan herfor blev udarbejdet samtidig med, at der blev foreslået detaildræning i alle lavninger, hvor oplandet var af væsentlig størrelse for at sikre, at nedsivningen havde mulighed for at holde trit med tilstrømningen. På hosstående udsnit af målebordsbladet er vist de nedlagte hovedløb, og de drænedes partier er omkredset. Det direkte drænedes areal udgør ca. 10 ha, og bekostningen var anslået til 40 000 kr. Udførelsessummen blev 36 200 kr., men det bør bemærkes, at entreprenøren havde undervurderet vanskelighederne.

Udgiften pr. ha var stor, og det er forståeligt, at landbrugsministeriet indhentede yderligere oplysninger i sagen. I virkeligheden var samtlige 50 ha interesseret, idet udbyttet for marken som helhed er nedsat, da jordens behandling og besåning i høj grad bestemtes af de våde partier, foruden at de var arnesteder for ukrudt og skadedyr.

Arbejdet er udført 1951—52. Det har vist sig, at den gennemførte dræning i alt væsentlig har dækket behovet; der er endnu et eller to partier, hvor supplering må foretages. Vender vi os mod den økonomiske gevinst

for et sådant arbejde — dets rentabilitet —, er det vanskeligt at afgøre, hvad der er vundet i høstudbytte. Forsøg findes ikke, og det mest nærliggende er at spørge landmanden. I nærværende tilfælde har vi siden til stadighed haft nye opgaver på ejendommen, således at vi har kunnet følge arealet. Hos ejeren får man det indtryk, at for ham er de driftsmæssige fordele overvejende. Det at kunne behandle marken som helhed, ikke at skulle tage hensyn til enkelte partier, er en så afgørende faktor, at den alene fremhæves. Udbyttetigningen er ikke nær så iøjnefaldende, da årssvingninger og vekseldrift tilslører forskellen fra før. Vi må da nøjes med at spørge,

Lystrupgaard. De drænede partier er vist skraveret, hovedledningerne indtegnede.

hvor meget merudbytte, der er nødvendigt til dækning af udgiften og derefter skønne over, om et sådant kan forventes.

I foreliggende tilfælde var ejerens udgift ca. 20 000 kr., og regner vi med en kornpris på ca. 30 kr. pr. hkg, får vi, at gennemsnitsudgiften i et grundforbedringslåns løbetid (13 år — 5 %) kræver, at de 50 ha (90 tdr. land) giver et merudbytte på gennemsnitlig 0,8 fold. Dersom udgiften skal bæres af de 10 ha (18 tdr. land), kræves et merudbytte på 4 fold. Det er naturligt, at et merudbytte af denne størrelsesorden ikke mærkes, og at de forbedrede driftsforhold er det, der konstateres som resultat. I alle tilfælde må det vundne merudbytte anses som nettoudbytte, da driftsomkostningerne ikke er steget, men tværtimod faldet.

Vi har regnet med afskrivning i lånets løbetid, hvilket i virkeligheden er for ugunstigt. Det ville være rigtigere at anvende den anslåede levetid for dræningen. Svenskeren, konsulent E. Almløff, anslår levetiden til 60 år, og selv om der for dette åremål skal tillægges noget for vedligeholdelse, bliver det ikke stort merudbytte, der må kræves til amortisation.

Denne dræningsform med afdræning af mindre partier vil ofte vise sig at være meget lønnende, skønt det for en umiddelbar betragtning kan synes dyrt at bekoste en hovedledning for sådan et par huller i marken.

Jægerspris stiftelse. Stiftelsen for fattige eller ulykkeligt stillede børn er oprettet 1873 af grevinde Danner under navnet »Kong Frederik VII's stiftelse«. Godset omfatter et areal på 3000 ha, hvoraf 1894 ha skov. Landbrugsarealet drives som flere selvstændige brug, dels bortforpagtet, dels ved bestyrer. Gennem de sidste 10 år er der på stiftelsens gårde udført meget store afvandingsarbejder. Hosstående udsnit af atlasblad viser en væsentlig del af stiftelsens tilliggende, og indrammet og skraveret gårdene »Kristiansminde« og »Louiseholm«.

Dræningen er i det væsentlige afsluttet på »Kristiansminde« og »Louiseholm«, medens der nu er arbejde i gang på hovedgården, hvor det udførte og under udførelse værende arbejde andrager ca. 114 000 kr. Derudover er der drænet i mindre omfang på flere af de mindre ejendomme.

Jordbunden er af vekslende bonitet, overvejende mild lermuld til sandmuld. Overfladeformen er småkuperet uden bratte stigninger. Den nordlige del af »Kristiansminde«s tilliggende og næsten hele »Louiseholm« er marine dannelser, idet området lå under havets niveau i Litorinatiden. Jordbunden udgøres af sand på dynd eller morænelag. Mange steder er sandlaget lille, og kulturjorden får karakter af dyndjord, andre steder kan sandaflejringen have en tykkelse på ca. 1 m.

Det er indlysende, at dræningen på et sådant område må få vidt forskellig udformning. De store afvandingsarbejder på stiftelsen er startet under kulturteknisk afdeling. Årene 1943—45 gennemførtes kunstig afvanding af de lave arealer på »Louiseholm« og »Kristiansminde«, hvilket med dige- og kanalarbejde samt pumpestation kostede lidt over 250 000 kr.

Det største detailafvandingsarbejde er udført på »Kristiansminde«, og da afvandingen nu i alt væsentligt kan betragtes som afsluttet, skal forholdene omtales nærmere.

Fra ældre tid forefindes i jorden dræn, som stammer fra 70-erne. Det er hovedløb gennem slugtlinierne og en del længdedræn ind mod bakkerne. Endnu ældre dræning er mulig, i hvert fald er der på hovedgården fundet rester af dræn, der var udført ved en mursten på fladen, dækket af en anden mursten med hvælvet udformning. Der er ved planlægning af nydræningen ikke søgt bevaret noget af den ældre dræning.

Arbejdet på »Kristiansminde« er udført i årene 1946—53. I disse år er udført dræning for 333 000 kr. Det drænedes areal udgør i henhold til beskrivelse for de enkelte planer 237 ha, og gårdens samlede agerjords areal er ca. 335 ha.

Jordbunden er, som nævnt, noget vekslende og giver overvejende indtryk af ret stort sandindhold. Fra starten var kun regnet med fornyelse af hovedløb, idet bestående hovedløb var tydeligt utilfredsstillende, og de lave partier jævnlige oversvømmedes. Detaildræning blev kun medtaget i lille omfang. Bedst illustreres dette ved, at den først udarbejdede plan var på 102 000 kr., og der var i denne kun medtaget 6000 m 5,5 cm ledninger. Efterhånden viste det sig, at de drænedes partier kom foran de udrænedes, og supplerende blev foretaget. Det blev i hvert enkelt tilfælde nøje overvejet, hvad der skønnedes nødvendigt. Gang på gang har det vist sig, at den økonomiske grænse ikke var nået, og flere steder er der drænet i samme område flere gange, og mange steder nærmer det sig fulldræning. Drænafstanden er 18—24 meter. Et morænelersområde umiddelbart nord og øst for gårdens bygninger er dog praktisk fulldrænet med 18—20 m' afstand. I sand- og dyndarealerne mod nord er drænafstanden ved systematisk dræning varierende fra 20—40 m.

Arealet ved Jægerspris. Kristiansminde og Louiseholm, som i alt væsentligt er færdigdrænet, er skraveret.

Det kan diskuteres, om den benyttede fremgangsmåde er den rette, eller om der burde være udarbejdet en samlet plan fra starten, hvilket sidste ofte fremføres som det mest hensigtsmæssige.

Ved en etapevis planlægning kan alle problemer ikke altid overses fra starten, særlig er det vanskeligt at få de mindre hovedløbs nedbørsområder bestemt med sikkerhed. Ved planlægning af hovedløb er oplandet til de enkelte ledninger bestemt efter målebordsbladet, hvilket har medført, at enkelte mindre samleledninger ved detailudformningen har fået lidt større opland end beregnet. Kun i eet tilfælde har forskellen dog været så stor, at ændring er foretaget. Nogle steder har det første i lavningen nedlagte sy-

stem måttet gennemgraves, for at suppleringen har kunnet finde sted. Sådanne ting kunne vel have været undgået ved udarbejdelse af en samlet plan. På den anden side ville en samlet dræningsplan have fristet stærkere til at gøre een mark færdig ad gangen. En sådan fremgangsmåde ville ikke være formålstjenlig, da enkelte af de dårligste partier da helt til sidst havde ligget som en hindring for arealets rationelle dyrkning.

Ved den benyttede fremgangsmåde har man hele tiden udført det mest påkrævede og i virkeligheden suppleret med aftagende dræningsvirkning henimod grænsenyttten.

Financieringen er foretaget af stiftelsen for størstedelens vedkommende. Der er ydet tilskud i henhold til grundforbedringsloven. Efter fradrag af tilskud deltes udgiften mellem ejer og forpagter med 32/59 på forpagteren. Sidstnævntes andel skulle afdrages og forrentes med fast årlig ydelse på 8 %, altså omtrent svarende til landvindingslovens vilkår.

Efterhånden som omfanget voksede, ønskede stiftelsen forholdet ændret, medens forpagteren på sin side ønskede sikkerhed for forpagtningens fortsættelse. Der kom derefter en periode, hvor dræningen blev udført ved finansiering fra stiftelsen, men forpagteren skulle betale hele udgiften efter grundforbedringslovens afdragsvilkår, og samtidig blev forpagtningen sikret til 1970. Det sidst udførte er med fradrag af tilskud betalt kontant af forpagteren.

I grove træk ligger det således:

Af første 230 000 kr. afholder forpagteren 32/59, som afdrages over langt åremål. De næste 75 000 kr. afholder forpagteren efter grundforbedringsloven. De sidste 28 000 kr. er afholdt af forpagteren alene med tilskud. Et udmærket udtryk for den forståelse af dræningens betydning, som har været til stede hos såvel ejer som forpagter.

Her som andre steder vil det dog være vanskeligt med tal at bevise økonomien, men foldudbyttet er en god rettesnor. Forpagteren overtog gården i 1946, og udbyttet var i 1946 og 47 13 fold, 1948 18 fold, 1949 20 fold. Gennemsnit for de 4 år 1950—53 var 22½ fold. 1954 gik det ned til 18 fold, men dette år er jo endnu i så frisk erindring, at det ikke behøver forklaring.

Selvfølgelig har en række faktorer medvirket til det opnåede udbytte. Kalkning, gødskning, jordbehandling, sædskifte, sortsvalg o. m. a. Spørgsmålet om, hvad dræningen har betydet, kan ikke skilles ud. Over for en direkte forespørgsel gav forpagteren fornylig dette svar: »En veldrænet jord er den første betingelse for, at man ved andre foranstaltninger kan hæve udbyttet.»

Den nuværende drift af gården er kvægløst landbrug med ⅔ korn, ⅓ frø, resten kartofler og konservesærter. Mekanisering er gennemført. Der er 5 traktorer, 3 selvkørende mejetærskere, tørreri og 6 kornsiloer, der rummer 2400 hkg sæd.

Folkeholdet består af 4 mand om vinteren, 8 mand om sommeren og ekstra 4 mand i høst.

Før mekaniseringen havde gården 15—16 spand heste, fast 22 mand og i høst 60 mand, hvilket viser forandringen.

Pløjedybden på agerjorden er ikke ændret, men ligger på 16—18 cm, hvorimod der i efteråret 1953 blev forsøgt dybpløjning på et mindre areal i inddæmningen. Det var konstateret, at hvor sandlaget var væsentlig større end pløjedybden, ville rødderne ikke meget under pløjelaget. Med en

pløjedybde på ca. 40 cm kunne de fleste steder nås dynd eller ler. Det var ventet, at første år ville give en nedgang i udbyttet, men forsøgshøstning i havre i 1954 gav ved almindelig pløjning 49,4 hkg havre pr. ha og ved dybpløjning 53,9 hkg havre pr. ha.

Forpagteren mener, at forskellen skyldes forsommertørken, idet det normalt pløjede skadedes stærkt, men for det dybpløjede kom regnen tids nok. Bemærkelsesværdigt er foldudbyttet. Selv om det drejer sig om »råvare« er 29 fold et meget stort udbytte i 1954.

Enkelte erfaringer om dræning er efterhånden gjort, og disse kan måske have en vis interesse. Det er konstateret, at *tagpapstrimler om stødfugerne ikke er et effektivt middel mod træerødder*. Ved passage af alléen til gården på 3 steder var tagpap anvendt. Træerne (elme) gik i rørene, og de 3 underløb er udskiftet med tættest muffeledning. En anden ting er faren for vandsamlinger i grydeformede lavninger. Stærke regnskyl kan give overfladeafstrømning, som samles i gryden. Særlig er dette fremtrædende i rækkesåede afgrøder, hvor der radrenses med traktorkraft. Imellem rækkerne danner hjulene en rendesten, som leder vandet. Særlig galt var det i eftersommeren 1954. Det vil efterhånden blive søgt afhjulpet på den måde, at der på det laveste lægges en kort ledning, som påhugges samleren. Derefter fyldes med groft materiale indtil furebundshøjde.

Okker har enkelte steder stoppet dræningerne på steder, hvor der ved udførelsen ikke var synlige tegn på okkerudskillelse. *Gasrensemasse synes at have god virkning* og vil blive brugt, hvor det er nødvendigt at tage rørene op. Skadelig virkning af, at den vaskes i rørene, er ikke set.

Egentlig vedligeholdelse af dræningen har der endnu ikke været, men det må bemærkes, at tilsyn med udløb og brønde bliver punktligt passet. Alle brønde afdækkes og renses hvert efterår.

Arbejdet er, som anført, tilendebragt. Der må dog forventes, at der i de kommende år vil vise sig mindre partier, som endnu må drænes. Enkelte er allerede under observation, og formentlig bør der regnes med (indtil videre) en udgift til dræning på endnu ca. 10 000 kr.

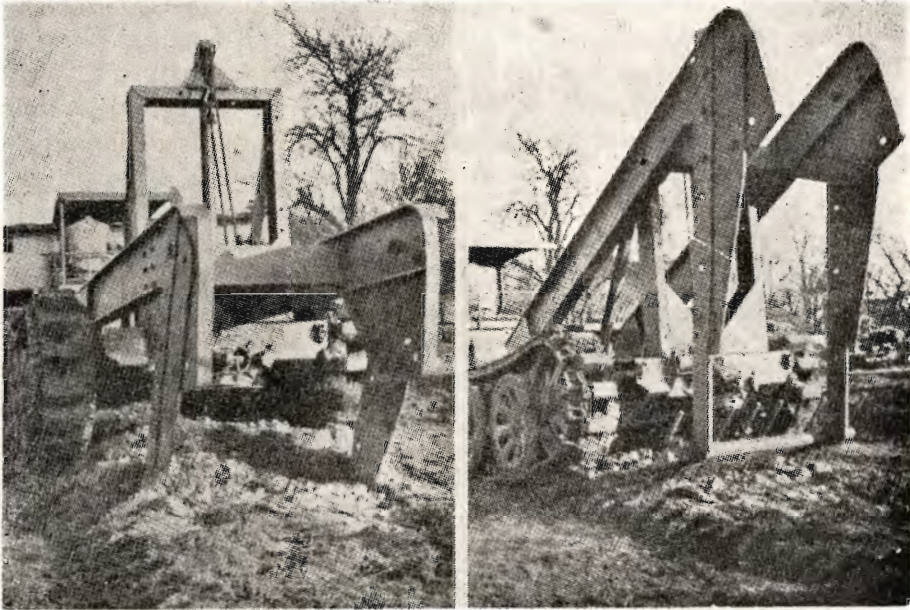
Undergrundsløsning

De stadigt stigende krav om større udbytte pr. arealenhed af landbrugsjorderne har både i udlandet og herhjemme skabt forøget interesse for en dybere jorbehandling end den, der har været benyttet hidtil. Det gælder specielt de jorder, hvor der i større eller mindre dybde under pløjelaget findes egentlige aldannelser eller lag af fast sammenkittet sand, der forhindrer den naturlige op- og nedadgående vandbevægelse i jordbunden. Problemet om undergrundsløsning har selvfølgelig været velkendt i lange tider, men det er først med udviklingen af ekstra kraftige traktorer, at der er skabt mulighed for at løse det.

I det sidst udkomne nummer af det tyske tidsskrift »Wasser und Boden« er der gjort rede for nogle erfaringer, man hidtil har gjort med en af firmaet Diedrich Helmcke i Horneburg ved Hamburg konstrueret under-

grundsløsner. Konstruktionen og virkemåden vil nogenlunde tydeligt fremgå af de hosstående billeder.

Det principielle er, at et skråtstillet kraftigt skær, hvorpå der er monteret nogle solide stålstænger, presses frem under det hærdede lag i jorden. Herved skulle der ske en brydning af laget og tillige i nogen grad en blanding af jordlagene, samtidig med at madjordslaget forbliver på sin plads foroven. Apparatet, der har en arbejdsdybde på indtil 1,2 meter og en

løsningsbredde på 2 meter, og som kan behandle ca. 1 ha pr. dag, koster 12 900 DM. svarende til godt 21 000 kr.

For tre år siden påbegyndtes forsøg med undergrundsløsneren på et 25 ha stort areal på Lüneburger Heide. Arealet, der bestod af magert sand på et kraftigt allag, havde hidtil kun givet kummerlige afgrøder og i uheldige år slet intet udbytte. Efter undergrundsløsningen er der nu avlet 16 hkg havre og 200 hkg kartofler pr. ha. Med samme gødskning og bearbejdning er der gennemsnitlig avlet 3 gange så meget på de undergrundsløsnede partier som på de ubehandlede. Der har ikke hidtil kunnet påvises ny »fortætninger« i jordbunden selv efter meget kraftig »tromling« med svært lastede traktorkøretøjer.

Et forsøg med undergrundsløsning i en 20 år gammel græsmark viste, at der selv efter en lang tørkeperiode var god græsning på de behandlede partier, medens vegetationen på ubehandlet var helt svedet af. Undergrundsløsningen blev foretaget om efteråret, og der var om foråret kun foretaget en enkelt tromling. Græs- og kløverbestanden var praktisk taget ubeska-

diget af undergrundsløsneren, således at det var unødvendigt at omlægge græsmarken.

A. Krøigaard.

Skjernå deltaet

Lodsejerne har givet tilslutning til et projekt på 20 mill. kr.

Som tidligere gentagne gange omtalt i Hedeselskabets Tidsskrift — første gang allerede i 1880 — er vandstandsforholdene i engdraget langs Skjern å's nedre løb i allerhøjeste grad utilfredsstillende, idet åen og dens mange tilløb om vinteren og i regnrige perioder også om sommeren går over deres bredder og sætter det betydelige areal under vand. Store dele af arealet er endvidere på grund af lav beliggenhed slet afvandet, og ikke ubetydelige dele henligger nærmest i sump.

Interessen for at få forholdene ændret har navnlig i de senere år været levende. I 1940 nedsattes der et udvalg til fremskaffelse af projekter til afvanding af de lave arealer ved Ringkøbing fjord og i 1944 et specielt udvalg for Skjernå området. Hedeselskabet blev i 1952 anmodet om at udarbejde et projekt, der i 1954 blev indbragt for Statens Landvindingsudvalg. Om dette projekt, der omfatter engdraget fra Borris til Ringkøbing fjord, ialt 3775 ha, blev der efter indbydelse af landvindingsudvalget holdt et lodsejermøde i Skjern den 29. september d. å.

I mødet forelagde Hedeselskabet sit projekt. Reguleringen og inddigningen af selve Skjern å er kalkuleret til 9 mill. kr., og de øvrige arbejder til 11 mill. kr. De årlige drifts- og vedligeholdelsesudgifter anslås til 200 000 kr.

Det økonomiske grundlag, som man fra landvindingsudvalgets side bad lodsejerne om at tage stilling til, var følgende:

Der ydes et landvindingstilskud på $\frac{2}{3}$ af udgifterne til såvel regulering og inddigning af Skjern å, der er anslået til en bekostning på 9 mill. kr., som til de øvrige arbejder, anslået til 11 mill. kr. Af udgifterne til Skjern åens regulering m. v. betaler lodsejerne 10 % og til de øvrige arbejder $33\frac{1}{3}$ %, hvorefter lodsejernes samlede udgift kan anslås til ca. 4,5 mill. kr. eller gennemsnitlig ca. 1200 kr. pr. ha. Lodsejernes andel i omkostningerne ydes som et statslån, der er rente- og afdragsfri i 3 år efter arbejdets fuldførelse, hvorefter det forrentes og afdrages (gennem 20 år) med 7,6 %.

De resterende 2,1 mill. kr. fremskaffes af offentlige midler på anden måde.

Efter afstemningen, hvorved 70 % af de stemmeafgivende 519

A/s Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL . FRØHANDEL

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

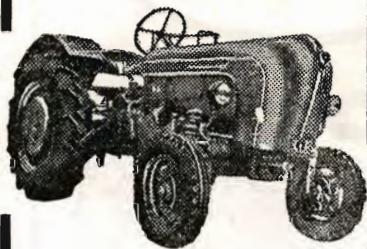
Vester Farimagsgade 19
København V.

*
Ansvarsforsikring

*
Automobilforsikring

Danmarks mest solgte

Dieseltraktor
DEN LUFTKØLEDE
ALLGAIER
Konstruktion PORSCHE

4 Størrelser:
12-22-33-44 HK

Der findes aut. Allgaler Forhandlere
over hele Landet.

**TRANBERG TRADING
COMPANY**
Tlf. 31 44 - Kolding - 5 Linier

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

af *C. M. Christensen, Aarhus*
Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Rødkjærbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk Telef. Rødkjærbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
Forlang tilbud

Dansk Brandforsikringsselskab

»VERMUND«

af 1904 - gensidigt selskab
Bygninger og løvsøre
Virkefelt hele landet

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

Røde
drænrør
2"-12"

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 2127

BRAUNERS
BETONVAREFABRIK
Holstebro . Tlf. 3
v. Brauner & Madsen

Alt i Betonvarer
indenfor
Dansk Ingeniørforenings
Normer

Til alle slags bygninger
DANSK
ETERNIT
TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEF ON: CENTRAL 3785

**Herning Hede-
& Discontobank**

10-12½, 14½-17
Telefon 5 . 273 . 720

FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

E. DALGAARD SØRENSEN %
AARHUS TELF. 578 00

Aarhus Privatbank
Stiftet 1871

Aarhus: København:
Hovedkontor Nygade 1

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Krogsgades Cementstøberi

v/ J. C. Halvorsen & Sønner
Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Verdens
stærkeste
Arbejdsstøvl

CODAN

GULD-SEGL
KVALITET

AKTIESELSKABET
SKARREHAGE MOLERVÆRK

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

Altid prima røde drænrør

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværk
De Forenede Teglværker,
Lysbro
Bøgd Teglværk, Lysbro
Vinderslevgaard Teglværk
Paarup Teglværk

Bjødstrup Teglværk
Gjern Teglværk
Visgaard Teglværk
Højriis Teglværk, Ikast
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning

Godkendt af Indenrigsministeriet
som rotteudryddelsesmidler.

HUSK

at anmelde flytning
til postvæsenet

Skjernå deltaet — det store projekt er indlagt på et målebordsblad fra Borris til Ringkjøbing fjord.

lodsejere gik ind for projektets gennemførelse, blev der til at føre de videre forhandlinger med landvindingsudvalget og Hedeselskabet om sagens fremme nedsat et 13 mands udvalg, repræsenterende lods-ejerne i de 10 hjemsteds kommuner.

Der er herefter grund til at tro, at denne store og betydningsfulde sag nu vil få sin løsning.

Distriktsbestyrer Peder Christian Jensen.

Distriktsbestyrer ved Hedeselskabet Chr. Jensen, Varde, er den 14. september afgået ved døden på Varde amtssygehus efter et længere sygeleje. Den 12. februar 1956 ville han være fyldt 65 år.

Chr. Jensen var landmandssøn fra Viborg, blev landbrugskandidat i 1919 og efter en kortvarig ansættelse ved Statens Grund-

forbedringsvæsen, kom han i 1922 til Hedeselskabet som assistent ved selskabets kontor i Aalborg. I 1933 afløste han P. P. Hjerck som distriktsbestyrer, samtidig med at kontoret flyttedes fra Tarm til Varde. I 22 år har Chr. Jensen således haft sit virke i Varde. På mange måder har han her øvet en rig gerning.

Når man en dag står overfor, at en god ven, et menneske man har haft meget at gøre med både i arbejdet og i de fredelige timer i et hjem, går bort, kan det knibe at samle sig til at sige de rette ord om ham, fordi det øjeblikkelige tab skygger for stærkt. Sådan vil det gå mange, fordi de, der kom i berøring med Chr. Jensen, også blev hans personlige venner. Hans stilfærdige smil, hans evne til at lytte og sætte sig ind i de ting, man ønskede at drøfte med ham, hans vilje til at handle rigtigt og løse en opgave på den bedst mulige måde, var karaktertræk, som byggede tillid og venskab op om ham. En aldrig svigtende flid og arbejdsevne, et usædvanligt godt forhold til medarbejderne, og en sjælden evne til at samarbejde gjorde ham til en fremragende leder af Hedeselskabets kontor i Varde. Dette viste sig hurtigt i den jævne vækst i kontorets virksom-

hed. Chr. Jensen begyndte i Varde med en enkelt medhjælper, men det blev til flere og flere, en naturlig nødvendighed for at kunne overkomme det hastigt voksende arbejde. Enkelte år har der under Chr. Jensens ledelse været fuldført grundforbedringsarbejder for over 2 mill. kr., og hans virksomhedsområde har nået fra Ringkøbing i nord til Ribe-Esbjergeggen i syd og helt ind til Grindsted. Alle vegne fra blev der kaldt på ham, når vandløb skulle reguleres, dræningsplaner udarbejdes, mosearealer kultiveres og hedeopdyrkning drøftes, og altid blev der lyttet til Chr. Jensens ord om opgaverne, og hans forslag til løsning af problemerne blev mødt med tillid og fandt som regel tilslutning, hans faglige erfaring og dygtighed kunne der ikke rokkes ved.

Det er naturligt, at Chr. Jensens evner blev taget i brug på andre områder end Hedeselskabets. Politisk tilhørte han venstre, og øvede også her en indsats, bl. a. i en stærkt påskønnet periode som Varde bys borgmester, iøvrigt vistnok en tid, som sled meget stærkt på ham. I det offentlige arbejde satte hans evner til praktisk og resultatgivende samarbejde rige spor.

Det er med dyb vemod, at Hedeselskabets ledelse og hans mange venner indenfor selskabet har modtaget meddelelsen om hans altfor tidlige død. Overalt, hvor han færdedes, nød han tillid og anseelse —, hans menneskelige egenskaber var så fortræffelige.

Viborg, den 19. september 1955.

Niels Basse.

Dansk Plantageforsikringsforening

Årsmødet i Løgumkloster

Den 13. september holdt Dansk Plantageforsikringsforening repræsentantskabsmøde i Løgumkloster. Formanden for repræsentantskabet, godsejer J. Kiildsen, Lynderupgaard, bød velkommen til bestyrelse og repræsentantskab med en speciel velkomst til de tre nye repræsentanter proprietær Bertel Overgaard, Fjallerslev pr. Nykøbing Mors (Thisted amt), rentier Chr. Nissen, Sønderhav pr. Kollund S. (Aabenraa amt) og gårdejer Jes Sørensen, Sdr. Sejerslev pr. Højer (Tønder amt).

Af direktør B. Steenstrups beretning fremgik det, at der

pr. 1. april 1955 var forsikret 1525 plantager med et forsikret areal på 62 681 ha. — I tidsrummet 1. april—1. september 1955 er tilmeldt 1003 ha og udmeldt 591 ha, således at der pr. 1. september d. å. er forsikret ialt 63 103 ha.

I refunderede erstatninger er i årets løb modtaget 1988 kr., og i skadeserstatninger er udbetalt 18 305 kr.

Der er i 1955 anmeldt 13 brande omfattende et areal på ca. 33 ha. Foreningen kommer antagelig til at udrede erstatning til godt 20 ha af dette areal. Pr. 1. september 1955 er Dansk Plantageforsikringsforening erstatningspligtig for et beløb på ca. 55 000 kr.

Overretssagfører Chr. Ørum, Viborg, gennemgik 4 af årets sager, i hvilke man havde fundet frem til brandstifterne.

Regnskabet, der bekendtgøres andetsteds i tidsskriftet, blev forelagt og godkendt.

På dagsordenen var optaget eventuel ændring af bestemmelserne i vedtægtens § 9, 2. stk., vedrørende bidrag til reservefonden. Repræsentantskabets medlemmer var enige om, at der ikke på nuværende tidspunkt foretoges ændringer af dette stykke.

Alle valg var genvalg.

Repræsentantskabsmødet afholdes næste år på Djursland.

DP.

I få ord — ★

Hedeselskabets forretningsførere

Efter at have fungeret som Hedeselskabets forretningsfører for Hadsten distrikt gennem en længere årrække har forstander A. J. Jensen, Lindevej 3, Hadsten, på grund af alder ønsket at afgive dette hverv, som derefter er overtaget af planteavlskonsulent W. Østergaard, Kirkevej 23, Hadsten.

— Hedeselskabets hidtidige forretningsfører for Hjerting distrikt, gårdejer Jens Jensen, Gastrupgaard, Rødding, har ønsket at afgive dette hverv, som derefter er overtaget af gårdejer Eskild Wind, Gastrupgaard, Rødding.

*

24 nordiske forstmænd har i september måned deltaget i et forstligt møde på Hald ved Viborg arrangeret af Nordisk Skovunion. Emnet var: »Foryngelse af rødgran på dårlige boniteter«.

*

Hedeselskabets funktionærkursus

afholdtes i år for anden gang på Gymnastikhøjskolen i Viborg i dagene 22.—24. september med deltagelse af over 200. Der var indledende faglige

foredrag af forskningsleder Martin Olsen, Viborg, dr. phil. S. A. Andersen, København, dr. phil. J. M. Lyshede, Slagelse, afdelingsleder, skovrider E. Løfting, Vejle, kontorchef S. Ryum, landbrugsministeriet, København, konsulent Lars Hansen, Aagaard, og forstkandidat Vagn Jensen, Landbohøjskolen. Efter alle foredrag var der diskussion, hvori også forskellige, særligt indbudte gæster havde lejlighed til at deltage.

*

Mergelspredning

Engang var mergelarbejde omtrent det hårdeste arbejde i landbruget. Opgravning, læsning og spredning krævede en kraftig og sejt mands fulde indsats og styrke for at kunne holde ud dagen igennem. Det er et ufatteligt

slid, de gamle hedebønder har præsteret, når de år efter år kunne overkomme at hente mergel i et ofte fjerntliggende leje, køre det hjem og sprede det over de kalktrængende jorder. Det blev en stor lettelse, da de flyttelige spor holdt deres indtog for et halvt hundrede år siden og afleverede mergelen omtrent på det sted, hvor det skulle bruges. Endnu større blev lettelsen, da gravemaskinerne holdt deres indtog selv i de små lejer og lastbilerne afløste de transportable spor, så disse nu er en saga blot.

Siden er det blevet endnu lettere, idet de moderne traktordrevne gødningsspredere har vist sig som fortrinlige mergelspredere, der i stort tal har fundet anvendelse overalt. Det har vist sig, at mergelen med en sådan spredere kan fordeles jævnt og godt over jorden, og sprederen har den særlige fordel, at man kan regulere den mængde, der fordeles pr. kvadratmeter, således at jorden netop får det beregnede behov. Kvaliteten af fordelingen er dog udpræget afhængig af den omhu, hvormed arbejdet udføres.

Hvor det drejer sig om store arealer, der skal mergles, har man nu yderligere taget en læsse-grab i brug, således som hosstående billede fra det store opdykningsarbejde i Sdr. Vium viser. Grab'en her kan holde

et par mergelspredere fuldt beskæftigede. Det tager kun få minutter på denne måde at læsse en mergelspreder.

*

Ods herreds mergelselskab har nu efter 25 års virksomhed afsluttet sin virksomhed. Der har ialt været udkørt 21 600 kubikmeter mergel.

*

Hedeselskabets sølvbøger

er blevet tildelt inspektør Hans Møller, Fiilsø avlsgård, som en anerkendelse og hædring af hans indsats under de senere års omfattende landvindingsarbejde ved kultiveringen af Fiilsø, hvor der nu ligger 2200 tdr. ld. veldrevet og højtydende agerjord i stedet for de tidligere sø- og sumparealer.

*

I Finland har august i år haft 315 anmeldelser om skovbrande mod 214 brande for hele sommeren 1954. Trods tørken og varmen blev dog kun 2 af brandene af virkelig stort omfang, den ene på 1000 ha og den anden på 5—600 ha.

*

Foreningen af tjenestemænd og funktionærer ved Hedeselskabet har den 22. september holdt generalforsamling i Viborg under ledelse af formanden, distriktsbestyrer Alsted, Viborg. Til bestyrelsen genvalgtes forstfuldmægtig Grosen, Arnborg, konsulent Kanstrup, Viborg, og ingeniør F. Møller, Slagelse.

*

Tyttebærhøsten på de jyske heder har i 1955 sat bundrekord. Det er helt undtagelsesvis, når der ganske enkelte steder overhovedet har været bær at plukke. Er der kommet danske tyttebær i handelen, stammer de fra plantagerne, hvor forsommerens nattefrost ikke har gjort skade.

På Kongenshus-arealerne har det ikke været usædvanligt at plukke omkring 50 000 kg tyttebær eller mere i en enkelt sæson. I år har der næppe været plukket 10 kg ialt.

*

Den 27. september var det 150 år siden »Forordning om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning i Kongeriget Danmark« blev underskrevet. Det blev den skelsættende lov, der dannede fundamentet for den kommende tids skovbrugspolitik, den politik, som sikrede de danske skoves bevarelse ud i al fremtid.

*

Morsø sdr. herreds plantage har på en generalforsamling vedtaget at udbetale 7 % i udbytte. For 1954 udgjorde driftsoverskuddet 34 298 kr. Indtægterne har været 125 429 kr. og udgifterne 91 131 kr. Til bestyrelsen er genvalgt gårdejer Laust Søndergaard og sognerådsformand Martin Mortensen.

*

Røde
DRÆNRØR

fra 2"-12" have
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«
TEGLVÆRK
Telefon 10 Ulstrup

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 - 546

Drænrør

2"-15"
Mursten - Tagsten

GUGKALK
gi'r Grøde

Brug det bedste! Pul-
veriseret eller granu-
leret GUGKALK gi'r
den bedste Høst.

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 2908.

Kaas-
Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf. 4227 - 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Viborg Byes og Omegns
Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9-15
Lørdag: Kl. 9-14

Filialer:

Karup
Flyvestation Karup
Mammen

A/S FISKBÆK BETONKLINKERFABRIK

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste
A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK
Telefon 187 . Skive

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer
Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer

Mrk. \triangle alle gangbare dimen-
sioner fra 10-60 cm såvel med
som uden mufte

**Børnelammelses- og
ulykkesforsikring**

Den gensidige
Landbo-Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

**HAMMERUM
HERREDS**

Spare- og Laanekasse
Herning - Telf. 10 . 314
Østergade 6
Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Philipsen & Hall A/s

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telf. 67 Ulstrup

Aktieselskabet

GYRO

Skive Jernstøberi
og Maskinfabrik

**Andels-
Klædefabriken**

GRINDSTED

Telefon 20

Den gensidige Forsikringselskab
»Dansk Plantageforsikringsforening«

Driftsregnskab for året 1. april 1954—31. marts 1955

<i>Indtægt.</i>	<i>Udgift.</i>
Kassebeholdning pr. 1/4 1954.. kr. 9.180,32	Udbetalte erstatninger... kr. 18.305,85
Indskud af 1298 ha à 1 kr. . . » 1.298,00	Falck abonnement » 2.000,00
Præmie » 19.081,80	Tilbagebetalt Hedeselskabet
Renter » 6.539,59	lån + renter.. . . . » 10.397,22
Refunderet erstatning.. . . . » 1.988,27	Administrationsudgifter.. . . » 6.283,86
	Kassebeholdning pr. 31/3 1955.. » 1.101,05
Kr. 38.087,98	Kr. 38.087,98

Status pr. 31. marts 1955.

<i>Aktiver.</i>	<i>Reservefond:</i>	<i>Passiver.</i>
Beholdning af obligationer, nom. 175.100 kr... kr. 125.199,50	For sidste år 72.700,32	
Kasse-, bank- og giro- beholdning » 1.101,05	Årets driftsunder- skud + kurstab.. 21.399,77	
	51.300,55	
	Ovreført fra	
	Skadesreserve.. . . 10.000,00	
	kr. 61.300,55	
	<i>Tekniske reserver:</i>	
	Skadesreserve » 65.000,00	
Kr. 126.300,55		Kr. 126.300,55

B. Steenstrup.
 Direktion.

P. Ditlev Petersen.
 Kasserer.

I Bestyrelsen for Det gensidige Forsikringselskab »Dansk Plantageforsikringsforening«.
 Løgumkloster, den 13. september 1955.

Chr. Lüttichau.

Aage Holm.

A. Olulsen.

Regnskabet revideret. Intet at bemærke.
 Viborg, den 26. august 1955.

Fr. Heise.

F. C. Winther.

BALTICA
FORSIKRING

STRYG elektrisk...

*Stenstrup og Odense
 teglværkers kontorer*

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Vestjysk
 Trælasthan

Varde
 Betonvarefabrik

H. Kunøe og Aage Pedersen
 Varde . Tlf. 519 - 820

Landbrugsrør
 (drænrør)

efter Ingf. normer

FORLANG TILBUD

Kloakrør — Landbrugsrør
 Monierrør — Spidsbundsrør
 Mærket Δ 33, leveres overalt

Hovedkontor tlf. Ringsted 468
 Fabrik: Hedehusene, telef. 18
 — Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tommerhandel A/S

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Alle arter jordbrugskalk –
SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg cementstøberi,

Hurtig levering Telefon 21 Reel betjening

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydsk Brunkul Industri

Tlf. Kølkeær 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Højnsvig 17

Mursten - Drænrør

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved *Th. Petersen*
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

Δ **MÆRKEDE RØR**

Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV

Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

LOMBORGS PLANTESKOLE

Granhøj v. Aalborg

Telf. 101

Telf. 999

Katalog sendes
gratis på
forlangende

Drænrør

Mursten

Bauma Dæk

Roma Dæk

★

A/S

CARLSBERG,
Faarup og Taanum

**Teglværkers
Salgskontor**

Randers . Telf. 1515

Skovarbejderskolens

kursus 1955/56

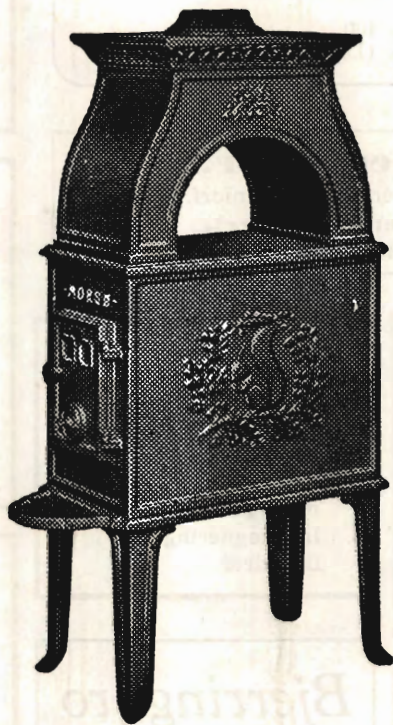
- 4. Fra 19. okt. til 14. nov.:
Alm. skovarbejderkursus
- 5. Fra 23. nov. til 21. dec.:
Alm. skovarbejderkursus
- 6. 4. jan. til 2. febr.: Alm. skov-
arbejderk. (særl. f. nåletræ-
skovarb.)

Ansøgning om optagelse på kur-
sus sendes til *Skovarbejderskolens,*
Kagerup st., tlf. Helsingø 302 u.

P. s. v., Iver J. Nissen.

AALBORG
AKVAVIT.

Morsø Støbejerns

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KØB HOFLEVERANDØR
NYKØBBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand),
forstander N. C. Nielsen og overingeniør N. Venov.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg